

Kodeks EFABAR: dobra fachowa praktyka w chowie i hodowli zwierząt gospodarskich

Istniejąca w społeczeństwie potrzeba przejrzystości w działaniu i potrzeba dialogu staje się potrzebą chwili także w produkcji zwierzęcej. Pytania i zarzuty konsumentów i mieszkańców miast pod adresem tej gałęzi rolnictwa muszą być traktowane poważnie i wymagają nie tylko rzetelnej odpowiedzi, ale i podjęcia konsekwentnego działania. Społeczeństwo jest gotowe akceptować skutki wynikające z decyzji hodowców i producentów, jeżeli są one podbudowane zasadami etyki i pozostają z nią w zgodzie oraz wskazują na tendencję do zmniejszania uciążliwości tej dziedziny produkcji dla środowiska przyrodniczego.

Przedmiot prac

Z inicjatywy EFFAB (European Forum of Farm Animal Breeders)* zespół autorów, będących członkami tego orium, podjął w roku 1998 prace nad zespoleniem licznych aspektów chowu i hodowli zwierząt gospodarskich z kwestiami socjoekonomicznymi, ochrony zwierząt i ochrony środowiska, a także rejestracją danych i ich przetwarzaniem. Prace te prowadzono jako projekt badawczy: Code - EFABAR (A code of good practice for European farm animal breeding and reproduction organizations), zwany dalej Kodeksem (Projekt ten był objęty ramowym programem badawczym UE nr 6).

Grupa robocza z udziałem hodowców i fachowców z firm hodowlanych pracowała nad Kodeksem, biorąc również pod uwagę krytyczne spojrzenie ekologów, etyków, specjalistów z zakresu komunikacji społecznej i organizacji certyfikacyjnej. Koncepcja i szczegóły Kodeksu były przedmiotem gruntownej dyskusji podczas szerego zakrojonych warsztatów, w których uczestniczyli hodowcy, naukowcy, lekarze weterynarii

i przedstawiciele organizacji pozarządowych. W końcowej fazie opracowania urządzono dla zainteresowanych próbe przydatności zawartych w Kodeksie zasad w zastosowaniu do praktyki chowu i hodowli zwierząt. Efektem tego zabiegu było skorygowanie niektórych szczegółowych zapisów Kodeksu.

Ramy Kodeksu

Kodeks opiera się głównie o wytyczne zawarte w „Sustainable European Farm Animal Breeding and Reproduction” (www.sefabar.org). Kodeks EFABAR dopełnia istniejące już kodeksy „dobrej fachowej praktyki”, np. Code of Conduct for Responsible Fisheries, Code of Good Veterinary Practice i szereg innych. Tak więc, ujęte Kodeksem EFABAR zasady są znane i zalecane, lecz znajdowały się dotąd w rozproszeniu. Odnosiły się na ogół do jednego gatunku zwierząt lub jednej dziedziny i w nieznaczącym tylko stopniu zajmowały się ważnymi społecznie aspektami towarzyszącymi produkcji zwierzęcej. Zaletą Kodeksu EFABAR jest ważne dla jego użytkowników skomasowanie zalecanych zasad postępowania wraz ze wskazaniem korzyści z nich wynikających (Wszystkie informacje o Kodeksie dostępne są bezpłatnie pod: www.code-efabar.org). Tekst Kodeksu został przełożony na 20 języków.

Powstał Kodeks przydatny zarówno dla średnich i małych gospodarstw rolnych, jak i dla przedsiębiorstw wielkoobszarowych oraz wiążący się bezpośrednio z interesami organizacji, instytucji i firm działających w sferze produkcji zwierzęcej.

Autorzy Kodeksu zakładają potrzebę jego uzupełnienia na obszarze państw członkowskich UE lokalnymi przepisami, stosownie do obowiązujących regulacji krajowych.

---

*www.fffab.info;
e-mail: anne-marie.neeteson@fffab.info

Są dwa nadrzędne cele Kodeksu:

- * dostarczenie przejrzystych zasad postępowania produkcyjnego szerokim kręgom fachowców, a także zainteresowanej nimi opinii publicznej,
- * upowszechnianie zdefiniowanych w Kodeksie zasad dobrej fachowej praktyki w masowym chowie zwierząt użytkowych poprzez zasugerowane przez autorów wprowadzenie Kodeksu do programów kursów, szkoleń fachowych i doradztwa rolniczego.

Należy podkreślić, że Forum EFFAB, patronujące wydaniu Kodeksu, zaplanowało dokonywanie jego nowelizacji w odstępach dwuletnich, w oparciu o wynik przeprowadzanych konsultacji merytorycznych.

Części składowe Kodeksu

Kodeks EFABAR składa się z trzech części.

(1) Wskazówki ogólne

Gospodarstwa rolne i organizacje zamierzające stosować Kodeks są zobowiązane spełniać następujące założenia podstawowe:

przestrzeganie ustawowych przepisów i stosowanie w praktyce zalecanych metod chowu zwierząt, zasad ochrony i traktowania zwierząt,
współpraca z europejskimi, krajowymi, regionalnymi władzami przy realizacji planów ulepszania zrównoważonego rozwoju w sektorze chowu zwierząt pod względem ekonomiki, ochrony środowiska i spełniania uzasadnionych życzeń konsumentów,
stosowanie zalecanych metod minimalizowania zagrożeń rozprzestrzeniania się chorób zwierząt,
zapewnienie warunków należytej dbałości o dobrostan chowu zwierząt,
uwzględnianie w selekcji hodowlanej również cech użytkowości rozrodczej samic, także przy doborze rozplodników do kojarzeń w stadzie oraz nadanie należytej wagi cechom funkcjonalnym.

(2) Zrównoważony rozwój

W kwestiach zrównoważonego rozwoju

produkcji zwierzęcej położony jest główny nacisk na:

produkcję bezpiecznych środków żywnościowych,
zdrowie zwierząt oraz zdrowie osób pracujących w stadzie i przy wytwarzaniu surowców i produktów pochodzenia zwierzęcego,
jakość produktów,
zachowanie różnorodności genetycznej,
efektywność produkcji,
zmniejszanie uciążliwości produkcji dla środowiska przyrodniczego,
ochronę zwierząt.

(3) Technologie

Ta część Kodeksu objaśnia bliżej dwie zasadnicze dziedziny – hodowlę i reprodukcję.

Specjalne techniki znajdują zastosowanie w działaniu prowadzonym w celu poprawy zrównoważonego rozwoju, uwzględniającego ekonomiczne aspekty produkcji.

Wprowadzenie Kodeksu

Stosowanie Kodeksu EFABAR jest w latach 2005-2007 nieodpłatne. Może on być dowolnie włączony do istniejących systemów zarządzania. Nazwa gospodarstwa/organizacji/ firmy jest ogłaszana pod adresem: www.code-efabar.org. Użytkownikowi wolno posługiwać się logo Kodeksu po otrzymaniu z Forum stosowanego zaświadczenia.

Istnieje kilka możliwości wprowadzenia Kodeksu EFABAR.

Dobrowolne porozumienie

Potencjalny użytkownik zgłasza zamiar zastosowania Kodeksu powiadamiając o tym Forum EFFAB (www.code-efabar.org). Kierownictwo zgłaszającej się jednostki formułuje strategię zamierzonego wykorzystania Kodeksu i przesyła ją wraz z wnioskiem. W odpowiedzi Forum poświadcza zarejestrowanie użytkownika Kodeksu i wyraża zgodę na posługiwanie się jego logo.

Centralne organizacje, związki, stowarzyszenia

Jednostki ogólnokrajowe regionalne kierują do Forum deklarację celu wraz ze strategią działalności danej organizacji i wyszczególnieniem zrzeszonych w niej członków mających

osobowość prawną. Dołączają ponadto informację o przeprowadzonej w obrębie jednostki dyskusji nad zamierzonym wykorzystaniem Kodeksu.

Certyfikacja

Istnieje możliwość posługiwania się Kodeksem certyfikowanym. Procedura jest analogiczna jak w przypadku wymienionego powyżej dobrowolnego porozumienia. Trzeba wówczas nawiązać kontakt z akredytowaną w danym kraju instytucją certyfikacyjną, która dokona oceny Kodeksu. Uzyskane stamtąd oświadczenie audytowe dołącza się do kierowanego do Forum

EFFAB wniosku o rejestrację.

Na podstawie: **Anne-Marie A. Neeteson-van Nieuwenhoven, V. Schulze, D.K. Flock**: Code-EFABAR: Gute fachliche Praxis für Organisationen in der Nutztierzucht. *Züchtungskunde*, 2007, 79 (1): 33-40.

Opracowanie: Kazimierz Żukowski